

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Kukkonen, H. 2017. Hyvän opiskelukokemuksen peruskivet opiskelijan tueksi. Teoksessa TAMK-konferenssi - TAMK Conference 2017. Learning and working together. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu, Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja, 26-35.

DOI / URL: <http://julkaisut.tamk.fi/PDF-tiedostot-web/Muut/TAMK-Conference2017.pdf>

4. HYVÄN OPISKELUKOKEMUKSEN PERUSKIVET OPISKELIJAN TUEKSI

Tiivistelmä

OPISKELIJOIDEN KOKEMUSTEN huomioonottamisesta on tullut tärkeä osa korkeakoulujen toimintaa ja kehittämistä. TAMKissa haluttiin selvittää käsityksiä siitä, minkälaiset asiat voisivat olla yhteydessä hyviin opiskelukokemuksiin. Opiskelijoiden, opettajien ja muun henkilökunnan tuottamasta aineistosta identifioitiin viisi periaatetta, joissa korostuu opiskelijan osallisuutta, omaa aktiivisuutta ja vastuullisuutta tukeva toiminta. Tuloksia voidaan hyödyntää arvioitaessa TAMKin eri koulutusten, yksiköiden ja palvelujen nykyisiä toimintakäytänteitä ja mahdollisia kehittämis- tai muutostarpeita.

Hyvän opiskelukokemuksen peruskivet on jatkoa TAMK-Conference 2016:ssa pidetylle esitykselle ”Kuviteltua todellisuutta – ihanneTAMK opiskelijoiden ja opettajien kuvaamana” (Kukkonen 2016). Tuolloin esiteltyjen ”välitulosten” analysointia jatkettiin ja syvennettiin. Koko tutkimus löytyy teoksesta Kukkonen & Marttila 2017. Kuviteltua todellisuutta – ammattikorkeakoulu oppimisen ja opiskelun ympäristönä.

Tausta ja tavoitteet

Opiskelijan odotuksilla ja ensimmäisen opiskeluvuoden aikaisilla kokemuksilla on keskeinen merkitys opintoihin kiinnittymisessä ja opintojen saattamisessa loppuun (Longden 2006). Opintoihin kiinnittymiseen liittyviä ongelmia lähestytään usein yksilöpsykologisesta näkökulmasta. Puutteelliset opiskelutaidot saattavatkin

olla syynä opiskelijoiden kokemuksiin ja kiinnittymisen ongelmiin mutta aina ei ole kyse vain opiskelijan motivaatiosta tai aktiivisuudesta. On tärkeää ottaa huomioon, miten korkeakoulun toimintaympäristöt, käytännöt suuntaavat opiskelijan toimintaa ja valintoja.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa tietoa TAM-Kissa tapahtuvaan pedagogiseen, toiminnalliseen ja rakenteelliseen kehittämistyöhön. Tutkimustehtävänä oli kuvata ja jäsentää, minkälaiset tekijät vaikuttavat myönteisten opiskelukokemusten syntymiseen. Tutkimuskysymys oli: Minkälaiseksi opiskelijat ja henkilökunta kuvaavat opiskelun kannalta ihanteellisen ammatikorkeakoulun?

Tutkimusaineiston tuottaminen

Jokaisen opiskelijan kokemukset opiskelustaan ovat yksilöllisiä, joten mitään yhtenäistä opiskelijakokemusta ei käytännössä ole olemassa (Morgan 2012). On kuitenkin tärkeää tunnistaa käsityksiä ja oletuksia siitä, minkälaiden asioiden oletetaan "tuottavan" myönteisiä ja opintoihin kiinnittymistä edistäviä kokemuksia. Opiskelun kannalta tärkeät kokemukset eivät synny vain opettajien kanssa tapahtuvasta toiminnasta, vaan koko organisaation henkilökunta, tehtävistä ja asemasta riippumatta, on osallisena opiskelijakokemuksen muotoutumisessa (Morgan 2012). Tähän tutkimukseen osallistuikin TAMKin opiskelijoita, opettajia ja muihin henkilöstöryhmiin kuuluvia.

Tutkimusaineiston tuottamisen menetelmänä käytettiin tulevaisuuden visiointia ja osallistujia pyydettiin kuvailemaan, mitä opiskelijat kertoisivat ensimmäisen vuoden jälkeen opiskelusta TAMKissa mikäli kaikki olisi ollut ihanteellista. Henkilökunta-

aineiston tuottivat henkilöstöpäivään elokuussa 2014 osallistuneet yli 500 henkilökunnan jäsentä, joista yli puolet oli opettajia yksikkö- tai toimintokohtaisissa palavereissaan. Opiskelijoiden (n=121) tuottama aineisto koottiin syksyn 2014 ja kevään 2015 aikana. Opiskelijat edustivat mm. liiketaloutta sekä sosiaali- ja terveysalaa.

Tulokset

Aineistosta identifioitiin viisi toiminnallista periaatetta, jotka opiskelijoiden ja henkilökunnan mielestä tukevat myönteisten opiskelukokemusten syntymistä. Näistä periaatteista käytetään nimitystä Hyvän opiskelukokemuksen peruskivet. Ne ovat vahvasti yhteydessä osallisuuden kokemukseen ja tukevat opintoihin kiinnittymistä, identiteettityötä ja ammatillista kasvua.

Pyrkiminen kohti hyviä kokemuksia, ei tarkoita, että toiminta olisi luonteeltaan viihteellistä ja että opiskelija pitäisi ”pitää” koko ajan tyytyväisenä. Opiskeluun ja oppimiseen kuuluu myös epämiellyttäviä tunteita, pettymyksiä ja vastustustakin. Hyvä kokemus viittaa asioihin, jotka ovat tärkeitä oppimisen, osaamisen kehittymisen ja opintoihin kiinnittymisen kannalta. Hyvät kokemukset eivät siis ole aina välttämättä miellyttäviä tai välitöntä mielihyvää tuottavia ja niiden arvo saatetaankin tunnistaa vasta myöhemmin. (Kukkonen & Marttila 2017.)

Kunkin peruskiven kuvauksen yhteyteen on laitettu esimerkinomainen kysymys, miten ko. peruskiveä voisi käyttää toiminnan arvioinnin apuna.

Henkilökohtaisuus

Henkilökohtaisuuteen kuuluu toiminta, joka tukee sitoutumista oppimisen ja opiskelun prosesseihin ja vastuun ottamista toiminnan seurauksista tai lopputuloksesta. Yksilöllisten opintopolkujen rakentaminen, vaihtoehtoiset suoritustavat, AHOT ja hyväksilukeminen ovat esimerkkejä henkilökohtaisuudesta. Ensisijaisesti siinä on kuitenkin kyse siitä, että opiskelija sitoutuu opiskeluun ja myös näkee vaivaa oman oppimisensa eteen.

Henkilökohtaisuutta voi konkretisoida psykologisen omistajuuden käsitteellä. Psykologinen omistajuus tarkoittaa ihmisen tunnetta siitä, että jokin asia tai idea on hänen tai osa häntä. Opiskelijoiden yhteistoimintaa tukevien opiskelutapojen näkökulmasta on tärkeää, että omistajuus voi myös jakautua, jolloin oppimisen kohde voidaan nähdä olevan ”meidän” sen sijaan, että se olisi pelkästään ”minun”. (Pierce, Kostova & Dirks 2001.) Omistajuus ei siis tarkoita sitä, että jokainen opiskelija tekee itsekseen ja mitä itse haluaa. Omistajuuden syntyminen edellyttää, että opiskelijan tulisi saada tehdä valintoja ja vaikuttaa toimintaan.

Miten tuetaan opiskelijan omistajuuden tunteen syntymistä sekä vastuunottamista oppimisesta ja sen lopputuloksista?

Ohjauksellisuus

Ohjauksellisuuteen kuuluu opiskelijan arvostaminen ja yksilöllisyyden kunnioitus, aktiivisuuden ja reflektion kehittymisen tukeminen sekä emotionaalinen läsnäolo ja rohkaiseminen. Ohjauksellisuus toimintatapana auttaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi itsestään, omasta tietämisestään ja osaamisestaan sekä tavoitteistaan ja omasta potentiaalistaan. Ohjauksellisuudessa on olennaista tavoitenäkökulma ja suunnitelmallinen toiminta. Positiivisten

tulevaisuudennäkymien rakentaminen auttaa opiskelun kokemisessa itselle tärkeäksi ja merkitykselliseksi. Tavoitteiden tunnistaminen yhdessä myönteisten tulevaisuusodotusten kanssa tukee psykologisen omistajuuden syntymistä.

Ohjauksellisuus ei kuitenkaan tarkoita pelkästään henkilökohtaisia kohtaamisia opiskelijan kanssa, vaan sen avulla pyritään luomaan dialogista ja osallistavaa toimintakulttuuria.

Miten opiskelijaa tuetaan tunnistamaan omaa osaamistaan ja potentiaaliaan, toimimaan tavoitteellisesti sekä käyttämään tietoa, taitoja ja aiempia kokemuksiaan uusissa tilanteissa ja toimintaprosesseissa?

Autenttisuus

Aidot (työ)elämän ympäristöt, menetelmät ja työtavat ovat tärkeitä mutta ensisijaisesti autenttisuudessa on kyse tiedollisen prosessin autenttisuudesta eli oppijan, tehtävien ja ympäristön vuorovaikutuksesta. Tällainen kognitiivinen autenttisuus saattaa olla oppimisympäristöjen rakentamisessa jopa tärkeämpää kuin fyysisen ympäristön autenttisuus (Barab, Squire & Dueber 2000).

Kreberin (2010) mukaan autenttisuuteen kuuluu, että a) opiskelijaa ei kohdata vain opiskelijan roolin kautta, vaan yksilönä, b) opettajat ja muu henkilökunta toimivat opiskelijoiden parhaaksi ja auttavat heitä edistymään ja c) reflektoinnin kohteena ei ole vain se, mitä opiskelija tietää ja osaa, vaan myös se, kuka hän on eli identiteetti.

Miten opiskelijoita ohjataan ja tuetaan niin, että he oppivat teknisten ratkaisujen lisäksi sellaista ajattelutapaa, menettelytapoja ja malleja, joiden kautta ammattilaiset tunnistavat ja ratkovat ongelmia, joihin kaikkiin ei ole olemassa rutiiniratkaisuja?

Yhteistoiminnallisuus

Yhteistoiminnallisuuteen kuuluvat yhteistä tiedon tuottamista tukevat ja edistävät toimintatavat sekä avoin ja dialogisuutta edistävä toimintakulttuuri. Siihen kuuluu kaikki toiminta, jota tehdään opiskelijan kanssa tai häntä varten yhteistyössä. Yhteistoiminnallisuus näkyy myös siinä, että kahdenkeskiset ohjaukselliset kohtaamiset laajenevat opiskelutapoihin, pienryhmä- tai tiimikeskusteluihin, edelleen koulutusalat, -yksiköt ja palvelut ylittäviin kohtaamisiin ja työelämäkumppanuuksiin sekä lopulta verkostoitumiseen osaksi paikallisia, alueellisia, valtakunnallisia ja kansainvälisiä toimijaverkostoja. Digitalisaatio, sosiaalinen media ja mobiiliteknologia avaavat uusia mahdollisuuksia yhteistoiminnalle.

Yhteistoiminta autenttisissa ja simuloituissa ympäristöissä antaa pohjaa reflektoinnille sekä teoreettisen ja käytännöllisen tiedon yhteyksien oivaltamiselle. Teoreettisen ja käytännöllisen tiedon yhdentyminen ja teorian soveltaminen käytäntöön tukevat opiskelun merkityksellisyyttä, myönteisen tulevaisuuskuvan rakentumista ja kokemusta osallisuudesta opiskelun ja yhteisöjen prosesseissa. (Kukkonen & Marttila 2017). Tällainen osallisuus pitää yllä opiskelun merkityksellisyyttä ja opintoihin ”satsaamista” (ks. psykologinen omistajuus).

Miten tuetaan neuvottelevaa toimintatapaa, jossa tuotetaan yhdessä vaihtoehtoja tilanteen, tehtävän tai ongelman ratkaisemiseksi sekä annetaan opiskelijalle mahdollisuus osallistua itseään ja yleensä toimintaa koskevaan päätöksentekoon?

Muovautuvuus

Muovautuvuus tarkoittaa kykyä mukauttaa toimintaa, suunnitelmia ja organisatorisia rakenteita uusien ja muuttuvien tilanteiden edellyttämällä tavalla (Levinthal & Marino 2015; Martin 2010). Siihen kuuluu esimerkiksi oppimistehtävien, tilojen, työvälineiden, ryhmäkokojen ja toimintaympäristöjen vaihdeltavuus ja myös palvelujen ja prosessien mukautuvuus tilanteiden edellyttämällä tavalla. Tämä edellyttää opettaja-, aika-, tila- ja laiteresurssien uudelleenajattelua ja -järjestelyä. Näiden toteutuminen puolestaan edellyttää ajattelun joustavuutta. Muovautuvuus voidaankin ymmärtää myös ajattelutavaksi tai joustavaksi mielenlaaduksi (Martin 2010).

Miten varmistetaan toiminnan riittävä joustavuus ja muovautuvuus tilanteissa, joissa tutut toimintatavat eivät riitä eikä ole olemassa valmiina ratkaisuja (kuten opiskelijoiden elämäntilanteiden muutosten sekä syvällisten oppimisprosessien ja identiteettityön vaikutus opiskeluun ja opintojen etenemiseen)?

Peruskivien hyödyntäminen

Miksi puhutaan tulevaisuudesta ja ihanteista? Miksi ei olla realisteja ja keskitytä tämän hetken ongelmiin ja niiden poistamiseen?

TAMKin arki tulee esille siinä, mistä ja miten sen jäsenet puhuvat päivittäin. Arkea ja sen käytänteitä siis ylläpidetään yhteisesti. Juuri tämä yhteinen antaa mahdollisuuksia myös uudelle. Nykytilanteen epäkohtien etsiminen ja niiden korjaaminen ei riitä, vaan tarvitaan myös suuntautumista tulevaisuuteen, sillä käsitykset tulevaisuudesta vaikuttavat siihen, minkälaisia valintoja teemme nykyhetkessä. (Kessler 2013). Tulevaisuuteen suuntaavalla tutki-

muksella voidaan tuottaa aineksia muutokselle ja positiivinen näkökulma rakentaa tietä muutokseen, sillä siinä näkyy jo toivottuja asiantiloja. Tässä tutkimuksessa tuodaan esille TAMKin opiskelijoiden, opettajien ja muiden henkilöstöryhmien arvostuksia, toiveita ja intressejä. Ei siis etsitty eroja, vaan yhteistä, jotakin jota kohti voidaan yhdessä pyrkiä.

Peruskivet eivät ole sidoksissa ainoastaan opetukseen ja ohjaamiseen, oppiaineisiin eikä koulutus-, ammatti- tai tieteenalaan. Niitä voidaankin käyttää TAMKin eri koulutuksille, palveluille ja yksiköille yhteisenä kehikkona toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Mikä tahansa ammattikorkeakoulun toiminto, palvelu tai tapahtuma voi olla osaltaan lähtökohtana hyvälle opiskelukokemukselle. Peruskivien avulla voidaan myös edistää ja tukea toimijoiden yhteistyötä ja toimintamallien kehittämistä.

On tärkeää jatkaa tutkimuksen tulosten tarkastelua yksikkö-, palvelu- ja koulutuskohtaisesti, jotta voidaan tunnistaa jo olemassa olevia käytänteitä ja konstruoida uusia. Hyvän opiskelukokemuksen peruskiviä on jo hyödynnetty TAMKin ammatillisen opinto-ohjaajan koulutuksen opetussuunnitelman tekemisessä ja koulutuksen toteutuksessa (ks. Kukkonen, Jussila, Rantanen & Ranta tässä julkaisussa). Niitä käytettiin myös yhden oppilaitoksen ammatillisesti suuntautuneiden koulutuslinjojen pedagogisen toiminnan auditoinnissa.

Tulevaisuuteen suuntaavalla tutkimuksella voidaan tuottaa aineksia muutokselle. Tässä tutkimuksessa identifioituja peruskiviä voidaan käyttää monella tavoin. Esimerkiksi

- opiskelijat voivat käyttää niitä itsereflektion ja vertaisarvioinnin pohjana
- opettajat voivat arvioida omaa työskentelyään, tiimien toimintaa ja kehittää oppimisympäristöjä entistä yhteistoiminnallisempaan suuntaan.
- muut henkilökuntaryhmät voivat käyttää niitä oman toimintansa suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä
- johtavassa ja esimiesasemassa olevat voivat käyttää niitä arvioidessaan organisaation toimintakulttuureja
- työelämän edustajat voivat niiden avulla arvioida ja kehittää harjoittelujaksoilla ja erilaisissa projekteissa tapahtuvan oppimisen ohjaamisen käytänteitä.

Peruskiviä hyödyntämällä voidaan edistää yllä mainittujen toimijoiden ja ryhmien yhteistyötä dialogisten oppimisympäristöjen ja uusien toimintamallien kehittämisessä. Näin voidaan rakentaa entistä toimivampia käytänteitä oppimisen, osaamisen karttumisen ja opiskeluun kiinnittymisen tukemiselle.

Lähteet

BARAB, S. A., SQUIRE, K. & DUEBER, B. 2000. Supporting authenticity through participatory learning. *Educational Technology Research and Development*, 48(2), 37–62.

KESSLER, E. H. (ed.) 2013. *Encyclopedia of Management Theory*. Sage Publications.

KREBER, C. 2010. Academics' teacher identities, authenticity, and pedagogy. *Studies in Higher Education*, 35 (2), 171–194.

KUKKONEN, H. 2016. Kuviteltua todellisuutta: ihanneTAMK opiskelijoiden ja henkilökunnan kuvaamana. Teoksessa TAMK-konferenssi – TAMKConference 2016. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. 122–130. <http://julkaisut.tamk.fi/PDF-tiedostot-web/Muut/TAMKConference2016.pdf>

KUKKONEN, H. & MARTTILA, L. 2017. Kuviteltua todellisuutta – ammattikorkeakoulu oppimisen ja opiskelun ympäristönä. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Tutkimuksia 19.

LEVINTHAL, D. & MARINO, A. 2015. “Three facets of organizational adaptation: Selection, variety, and plasticity”. *Organization Science*, 743–755.

LINDEN, J. & ANNALA, J. 2016. Yhteisöt korkeakoulutuksessa – hyödyntämätön voimavara. *Kasvatus* 47 (5), 403–405.

LONGDEN, B. 2006. An Institutional Response to Changing Student Expectations and their Impact on Retention Rates. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 28, 2. 173–187.

MARTIN, A. J. 2010. *Building classroom success: eliminating fear and failure*. London: Continuum.

MORGAN, M. 2012. The context of learning in higher education. In M. Morgan (Ed.) *Improving the Student Experience. A practical guide for universities and colleges*. Abingdon Oxon. Routledge. 3–14.

PIERCE, J. L., KOSTOVA, T. & DIRKS, K. T. 2001. The state of psychological ownership: Integrating and extending a century of research. *Review of General Psychology*, 7, 84–107.